

heden af det for de enkelte Lande meddelte. At de nordiske Landes Lovgivning er overordentlig summarisk behandlet, tør man jo ikke uden videre betragte som et Indicium, — heller ikke at Forfatteren ikke har medtaget den nye danske Fabriklov af 11. April 1901, thi han har udtrykkelig forvaret sig mod denne Anke ved at sætte Datoen 1. April som Grænsen for, hvad nyt han vilde have med og hvad ikke. — Hvad Stofordningen angaar, lader den intet tilbage at ønske med Hensyn til Klarhed og Overskuelighed. Hvert Land behandles for sig, men saaledes at den Rækkefølge, hvori de forskellige Beskyttelsesforskrifter omtales, stadig er den samme, og denne uniforme Ramme er ligeledes benyttet i den sammenlignende Oversigt, hvormed Bogen slutter.

A. J.

Dr. A. Rauber, Weibliche Auswanderung und ihr Verhältnis zu einer biologisch begründeten Bevölkerungspolitik. Leipzig 1901.

I et tidligere udgivet Skrift har Forfatteren behandlet den biologiske Betydning af det »naturlige« Misforhold mellem Dreng- og Pigefødsler. Som bekendt fødes der flere Dreng end Piger, men dette Misforhold modvirkes af en større Drengedødelighed end Pige-dødelighed (allerede før Fødselen dør der forholdsvis flere mandlige end kvindelige Fostre), og paa et vist Alderstrin, der er noget forskelligt i de forskellige Lande og under de forskellige Himmelsstrøg, er der talmæssig Ligevægt mellem Kønnene. Imidlertid vedbliver ogsaa senere Mændenes Dødelighed at være større end Kvindernes, og Resultatet bliver, at der i de fleste Kulturlande findes et be-

heden af det for de enkelte Lande meddelte. At de nordiske Landes Lovgivning er overordentlig summarisk behandlet, tør man jo ikke uden videre betragte som et Indicium, — heller ikke at Forfatteren ikke har medtaget den nye danske Fabriklov af 11. April 1901, thi han har udtrykkelig forvaret sig mod denne Anke ved at sætte Datoen 1. April som Grænsen for, hvad nyt han vilde have med og hvad ikke. — Hvad Stofordningen angaar, lader den intet tilbage at ønske med Hensyn til Klarhed og Overskuelighed. Hvert Land behandles for sig, men saaledes at den Rækkefølge, hvori de forskellige Beskyttelsesforskrifter omtales, stadig er den samme, og denne uniforme Ramme er ligeledes benyttet i den sammenlignende Oversigt, hvormed Bogen slutter.

A. J.

Dr. A. Rauber, Weibliche Auswanderung und ihr Verhältnis zu einer biologisch begründeten Bevölkerungspolitik. Leipzig 1901.

I et tidligere udgivet Skrift har Forfatteren behandlet den biologiske Betydning af det »naturlige« Misforhold mellem Dreng- og Pigefødsler. Som bekendt fødes der flere Dreng end Piger, men dette Misforhold modvirkes af en større Drengedødelighed end Pignedødelighed (allerede før Fødselen dør der forholdsvis flere mandlige end kvindelige Fostre), og paa et vist Alderstrin, der er noget forskelligt i de forskellige Lande og under de forskellige Himmelsstrøg, er der talmæssig Ligevægt mellem Kønnene. Imidlertid vedbliver ogsaa senere Mændenes Dødelighed at være større end Kvindernes, og Resultatet bliver, at der i de fleste Kulturlande findes et be-

tydeligt og efter Forfatterens Mening for Slægten og Samfundet skadeligt Overskud af Kvinder. Dette Overskud skyldes kun delvis normale (naturlige) Kræfter, delvis er det at føre tilbage til anormale Aarsager som professionelle Sygdomme, Krig, Vold, Ulykkestilfælde o. s. v., som i stærkere Grad angriber den mandlige end den kvindelige Befolkning. Paa denne »Uorden« kan der raades Bod ved en forbedret Hygiejne og lignende Kulturforanstaltninger, og Forfatteren profeterer om en Tilstand om Aartier eller Aarhundreder, hvor den bestaaende »Absterbe-Unordning« er afløst af en »Absterbe-Ordnung«, der vilde betinge en absolut Ligevægt mellem Kønnene — hvis der ingen Udvandring fandt Sted.

Saaledes som Udvandringen praktiseres i vore Dages Evropa, skærper den imidlertid Misforholdet mellem de tilbageblivende Mænd og Kvinder. Naar der udvandrer 55 Mænd, følges disse i Almindelighed kun af 45 Kvinder eller af endnu færre, og Kvinde-Overskudet i de gamle Lande svulmer i Aarenes Løb op, til Ulykke for de overtallige Kvinder selv og til største Skade for det hele Samfund. Om dette Forhold og om Midlerne til at hidføre en bedre Tilstand handler det foreliggende Arbejde.

En stor Del af Bogen optages af en god Oversigt over Udvandringsspørgsmaalets Litteratur. Der gives her kortfattede Udtog af henved 30 ældre og nyere Arbejder, vedrørende denne Sag, og dette bibliografiske Afsnit har betydelig selvstændig Værdi, bortset fra at det danner Grundlaget for Forfatterens Udviklinger.

Som det nærmere paavises i Litteraturoversigten,

er det kun ganske undtagelsesvis at Udvandrings-spørgsmaalet er blevet behandlet fra et biologisk Synspunkt, og dette gælder baade Sagens Teori og dens Praxis. Befolkningsspolitiken har aldrig — eller saa godt som aldrig — taget Sigte paa at hidføre et talmæssigt Ligevægtsforhold mellem Kønnene hjemme og ude. Alene England danner i saa Henseende en Undtagelse; her er der dels af The Emigration Commissioners dels af en Række Foreninger, hvoriblandt særlig fremhæves The Colonial Emigration Society (stiftet 1882) og The United British Women's Emigration Association (stiftet 1884) udfoldet ret energiske Bestræbelser for at lægge Forholdene tilrette for en stærkere Udvandring af Kvinder. Derimod synes det tyske Kolonialgesellschafts Virksomhed med lignende Formaal at være af yderst ringe Betydning.

Forfatteren kræver imidlertid en virkelig systematisk Ordning af Sagen, og han stiller i saa Henseende ret vidtgaaende, tildels fantastiske Forslag. Han gaar ud fra, at ethvert sundt, voxent Menneske har en moralsk Pligt til at gifte sig, og denne Ægteskabspligt vil han paa enhver Maade — gennem Kirke, Skole og Opdragelse, tildels ogsaa ved visse indirekte Tvangsforanstaltninger — have indskærpet baade den udvandrende og den hjemmeblivende Befolkning. Myten om, at Ægteskabet indgaas i Himlen før Barnets Fødsel, vil Forfatteren have draget frem paany som Grundlag for en fremtidig Folke-moral; enhver Yngling skal være overbevist om, at der gaar en Pige og venter paa ham, og udvandrer den unge Mand uden at tage sin Brud med sig, skal

han vide, at han forsynder sig mod hende og imod Samfundet. Undlader den unge Mand at gifte sig, straffes han ikke alene med Samvittighedsnag, han bliver paa en Maade stillet offentlig i Gabestokken, han kommer paa Samfundets sorte Brædt, idet han f. Ex. ikke kan opnaa offentlig Ansættelse i Statens eller Kommunens Tjeneste. Endelig straffes han paa sin Pung. Forfatteren optager et af Eduard v. Hartmann fremsat Forslag om at paalægge de ægteskabsuvillige Mænd en aarlig Bøde til det offentlige, en Art Pebersvendeskate, hvis Provenue skal anvendes til at mildne Livsvilkaarene for de mange Jomfruer, som blive siddende.

Men gaar der en Pige og venter paa hver giftefærdig Mand, kan det omvendte ikke siges; paa Grund af den før omtalte »Absterbe-Unordnung« bliver der ikke en Mand til hver Kvinde; selv om alle Mænd opfyldte deres Ægteskabspligt (ogsaa alle de, der udvandre), vilde der blive et Overskud af Kvinder, for hvem der biologisk set ikke er Plads i Hjemlandet. Om disse udtaler Forfatteren, at største Delen af dem leve i Elendighed, en anelig Part hjemfalde til Prostitution og Forbrydelse. Disse Kvinder bidrage ogsaa til at undergrave den mandlige Slægts Sundhed, de trykke Arbejdsmarkedet og skærpe Konkurrencekampen, skønt de for sig selv kun opnaa en ussel Tilværelse. Ogsaa disse Kvinder maa ryste Hjemlandets Støv af deres Fødder og søge sig en mere menneskeværdig Tilværelse i det fjerne. Men hvorledes? De ere jo overtallige, de have ikke nogen Brudgom, som er dragen forud for dem; heller

ikke i de sædvanlige Udvandringslande have de nogen biologisk Existensberettigelse.

Af disse Kvinder vil Forfatteren danne en Art Amazone-Samfund. Han gennemgaar omhyggelig den litterære Strid om Amazone-Myterne og kommer til det Resultat, at de gamle Sagn ere noget mere end digteriske Fantasier. Det er ikke modbevist, at der virkelig har existeret isolerede Kvindesamfund, der af en eller anden Grund have udskilt sig fra den omlevende Menneskeverden; men i hvert Fald mener Forfatteren, særlig støttende sig til Herodot, at Amazone-Beretningerne snarere bør have deres litteraturhistoriske Plads blandt Statsromanerne end i den frie Digtning. Ogsaa i den graa Oldtid gaves der overtallige Kvinder, og heller ikke i hine Tider var de overtalliges Vej rosenstrøet; saa udvandrede de skarevis — eller Datidens Sociologer gav dem Anvisning derpaa — og levede deres eget Liv, indtil deres Samfund enten opløstes ved Individernes Bortdøen eller ved at de under gunstigere biologiske Vilkaar vendte tilbage til deres Folk.

Dr. Rauber optager altsaa i Alvor denne Tanke, han vil virkeliggøre Amazone-Myten i det 20de Aarhundrede. Selvfølgelig vil han ikke af Nutidens overtallige Kvinder danne krigerske Horder, der ligge i Strid med det øvrige Samfund; snarere tænker han sig Fremtidens Amazoner som fredelige og flittige Landbrugere, bosatte i særlig dertil organiserede fjærntliggende Kolonier, hvor Staten varetager den ydre Beskyttelse og Kolonisterne i det væsentlige selv sørge for Ordningen af de indre Anliggender.

Som man ser, mangler det ikke paa Flugt og

Fantasi i Dr. Raubers Bog. Men desuagtet læser man den uden at blive svimmel, vel sagtens fordi man føler sig tryk ved den Ædruelighed, der præger baade de statistiske og de litteraturhistoriske Partier. Det maa erkendes, at Forfatteren er vel forsynet med Ballast paa sin dristige Flugt. A. J.

E. Levasseur, Comparaison du travail à la main et du travail à la machine. Paris 1900.

I nærværende Tidsskrift er i sin Tid (Aargang 1900, Side 258 ff.) omtalt et stort statistisk Værk, »Hand and machine labor«, udgivet af de Forenede Staters Department of Labor. Det er i det væsentlige paa Grundlag af dette Materiale, at den bekendte franske Nationaløkonom har udarbejdet den Afhandling, hvis Titel er anført over disse Linier. Men Levasseur behandler selvfølgelig Æmnet friere og fra et mere almindeligt Synspunkt end det officielle amerikanske Bureau.

Man kan ikke vente i en Athandling af denne Art at finde lutter nye Ting og nye Tanker, og det var navnlig ikke at vente, at en Franskmand (end ikke en Levasseur) skulde kunne undgaa at fortælle, hvad selv den yngste Pebling kan paa sine Fingre. Men man tilgiver gerne alle Banaliteterne, ja mere endnu, man læser Bogen med Lyst og Interesse, fordi Forfatteren behandler sit Æmne aandfuldt og tankevækkende og med en aldrig svigtende Evne til at aabne Læseren nye, uendelige Perspektiver.

Ikke mindst fængsles man af det korte, historiske Indledningsafsnit, hvor man snart ser sig selv som